

УДК 338.24: 318.124.4

Ю.В. Макогон,

д.е.н., професор

О.М. Попович

Донецький національний університет

ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ: ІНВЕСТИЦІЙНІ ВІДНОСИНИ

ECONOMIC COLLABORATION OF UKRAINE AND GERMANY : INVESTMENT RELATIONS

В статті проаналізовано економічне співробітництво України та Німеччини; детально представлена статистична інформація, що характеризує інвестиційну діяльність України та Німеччини. Надано результати проведених у попередніх роботах досліджень щодо розширення та поліпшення інвестиційних відносин між цими країнами. Запропоновано перспективні напрямки співробітництва, методи поліпшення економічного співробітництва України та Німеччини в умовах сучасної економіки.

В статье проанализировано экономическое сотрудничество Украины и Германии; детально представлена статистическая информация, которая характеризует инвестиционную деятельность Украины и Германии. Предоставлены результаты проведенных в предыдущих работах исследований относительно расширения и улучшения инвестиционных отношений между этими странами. Предложены перспективные направления сотрудничества, методы улучшения экономического сотрудничества Украины и Германии в условиях современной экономики.

This article presents the analysis of economic cooperation between Ukraine and Germany. Priority directions of economic collaboration and coordination of different projects are identified in this article. Statistic data such as the external trade in goods and services with European countries, foreign investment activity and foreign direct investment in the Ukrainian economy from Germany are presented in this article. Described information about foreign direct investment by different type of activity in the Ukrainian economy from Germany provides us with reasonable conclusions about extremely necessity of the Ukrainian-German investment relationship. It is obviously that the Ukrainian-German cooperation in the form of investment relationship plays significant role in the rapid development of Ukrainian economy. A list of reasons about creation and improvement of investment relationship are proved. The results of the research that has been conducted in the previous articles provides us with information about expansion and improvement of investment relationship between these two countries. Prospective directions of cooperation, methods of the Ukrainian – German economic cooperation enhancement are suggested in this article.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, прямі іноземні інвестиції, експорт, імпорт, економічне співробітництво.

Вступ. Сьогодні проблеми розширення економічного співробітництва України набувають особливої актуальності, що пов'язано з необхідністю коригування галузевої спеціалізації та географічної структури зовнішньої торгівлі. Зокрема значні перспективи для України має економічне співробітництво з Німеччиною, що є одним із найактивніших партнерів України. Торговельно – економічні відносини між Україною та ФРН будуються на основі взаємного інтересу і поступового входження нашої держави у систему міжнародної економіки [1, С. 58].

Інвестиції є невід'ємною частиною сучасної економіки. В інвестиційній діяльності України відносини з Німеччиною відіграють велику роль. З кожним роком інвестування в регіони України поступово посилюється [8, С. 245-246].

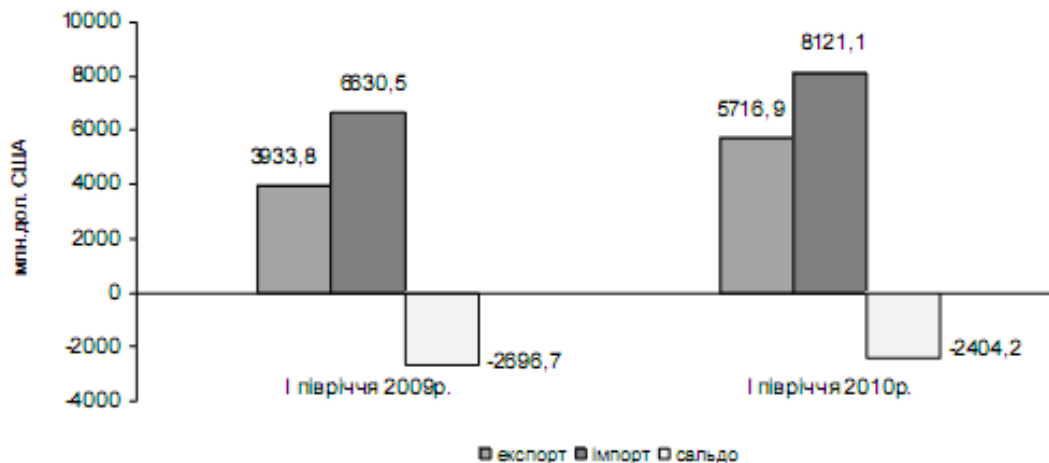
Дослідження вище зазначеної теми активно здійснюють учені розвинутих країн світу, а також вітчизняні - Єщенко Г.С., Гальчинський А.С., Губський В.В., Кредисова А.І., Пересада А.А., Рогач О.І., Сиденко В.Р., Филипенко О.С., Шниркова А.І. та ін.

Постановка завдання. В роботі поставлено завдання проаналізувати інвестиційні відносини України та Німеччини, виділити пріоритетні напрямки співробітництва та координації проектів між цими країнами.

Методологія. Теоретичною основою дослідження є системний підхід до аналізу інвестиційних відносин України та Німеччини; використання методів системного і порівняльного аналізу, теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу, евристичного аналізу.

Результати дослідження. Обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну у 2010 році склав 4.15 млрд. доларів, продемонструвавши зниження на 9% до 2009 року.

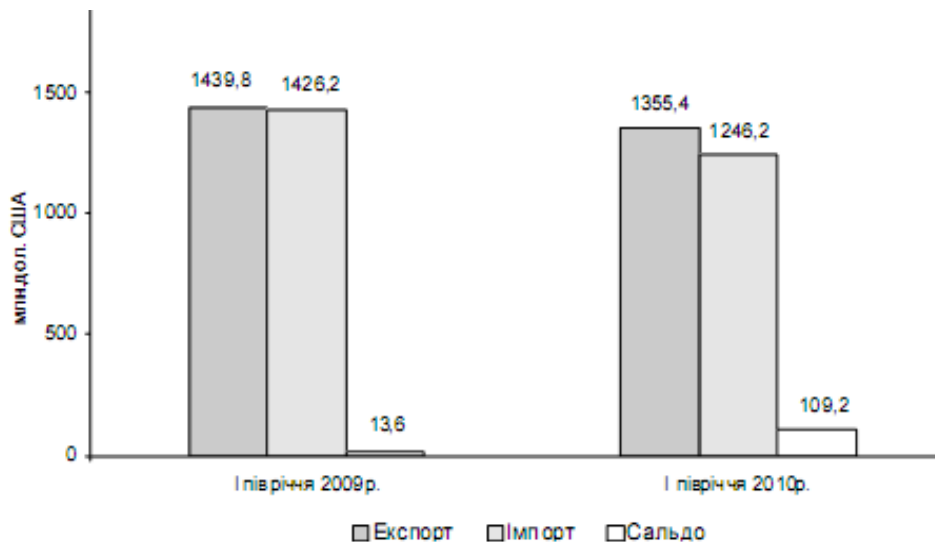
Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну на 1 січня 2011 р. становив 44 млрд. 708,0 млн. дол., що на 11,6% більше за обсяг інвестицій на початок 2010 р., та в розрахунку на одну особу становив 978,5 дол. Інвестиції надійшли зі 125 країн світу. До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає понад 82% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр - 9 914,6 млн. дол., Німеччина - 7076,9 млн. дол., Нідерланди - 4707,8 млн. дол., Російська Федерація – 3402,8 млн. дол., Австрія - 2658,2 млн. дол., Франція - 2367,1 млн. дол., Сполучене Королівство - 2 298,8 млн. дол., Швеція - 1 729,9 млн. дол., Британські Віргінські Острови, - 1460,8 млн. дол. та Сполучені Штати Америки - 1192,4 млн. дол. В II півріччі 2010 року та I півріччі 2011 року у зовнішній торгівлі товарами та послугами між Україною і країнами ЄС простежується збільшення обсягів товарів і прямих іноземних інвестицій, а також скорочення об'ємів послуг (див. діаграму 1).

Діаграма 1. Зовнішня торгівля товарами з країнами ЄС
(2009-2010рр.) [11]

В загальному обсязі експорту доля країн ЄС складає 24,8%, імпорту – 31,7%. Головними партнерами як в експорті, так і в імпорті залишаються Італія (відповідно 1144,4 і 617,2 млн. дол.), Польща (740,1 і 1083 млн. дол.) та Німеччина (711,3 і 1879,5 млн. дол.). Обсяг товарів в Німеччину збільшився порівняно з другим півріччям 2010 року на 212,4 млн. дол. (на 41,2%). Обсяг імпорту товарів збільшився з усіх країн ЄС, окрім Фінляндії, Латвії та Кіпру. При цьому обсяг товарів із Німеччини звеличився на 196,8 млн.дол. (на 11,7%) [10].

В II півріччі 2010 року експорт послуг в країни ЄС склав 1355,4 млн. дол. США по відношенню до відповідного періоду минулого року (94,1%), імпорту – відповідно 1246,2 млн. дол. (87,4%). Позитивне сальдо склало 109,2 млн. дол. (у II півріччі 2009 року – 13,6 млн. дол.) (див. діаграму 2).

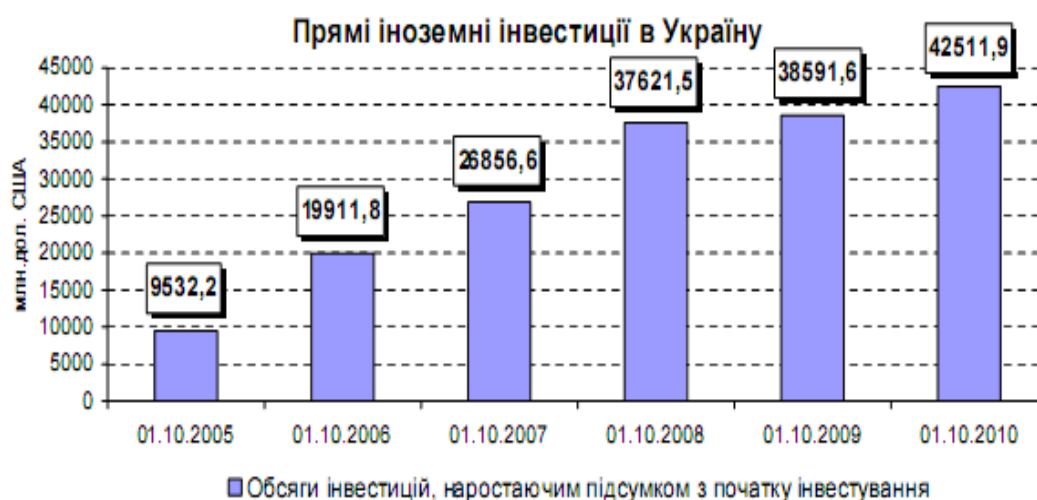

Діаграма 2. Зовнішня торгівля послугами з країнами ЄС (2009-2010рр.) [11]

Німеччина є третім після Італії та Польщі партнером за кількістю експортованих та імпортованих товарів. І ці показники складають 711,3 і 1879,5 млн. дол. відповідно.

У 90ті роки ХХст. Новою сферою операцій транснаціональних корпорацій стали країни з перехідною економікою, зокрема Україна і країни СНД. Приплив прямих іноземних інвестицій в Україну за роки незалежності значно звеличився.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну склав 42511,9 млн.дол., що на 6,4% перевищує обсяг інвестицій на початок 2010г., і з урахуванням на одну особу склав 926,7 дол. Інвестиції поступили з 124 країн світу. До десятки основних країн – інвесторів належать: Кіпр – 9579,1 млн. дол., Німеччина – 7005,7 млн. дол., Нідерланди – 4082,7 млн. дол., Російська Федерація – 2956,3 млн. дол., Австрія – 2667,3 млн. дол., Сполучене Королівство – 2284,7 млн. дол., Франції – 1751,6 млн. дол., Швеція – 1732,2 млн. дол.(див. діаграму 3).

Діаграма 3. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності в II півріччі 2010 року [11]

Крім того, в економіку України у 2010 р. іноземними інвесторами вкладено 5 млрд. 986,0 млн. дол. прямих інвестицій, що на 6,2% більше, ніж у 2009 р. - 5 млрд. 634,6 млн. дол. Із країн ЄС надійшло 4 млрд. 605,8 млн. дол. (76,9% загального обсягу), із країн СНД - 849,2 млн. дол. (14,2%), з інших країн світу - 531,0 млн. дол. (8,9%). У той же час капітал нерезидентів зменшився на 809,7 млн. дол.

Інвестування здійснювалось переважно у вигляді грошових внесків, які становили 5 млрд. 684,8 млн. дол. (95,0% вкладеного обсягу). Приріст сукупного обсягу іноземного капіталу в економіці країни, з урахуванням його переоцінки, утрат, курсової різниці тощо, за 2010 р. становив 4 млрд. 655,0 млн. дол.

Зросли обсяги капіталу з Кіпру на 909,3 млн. дол., Російської Федерації - на 836,4 млн. дол., Нідерландів - на 753,3 млн. дол., Франції - на 736,3 млн. дол., Німеччини - на 475,0 млн. дол. і Швеції - на 454,1 млн. дол. Зазначені країни забезпечили майже 90% приросту іноземного капіталу в Україні (див. таблицю 1).

Таблиця 1

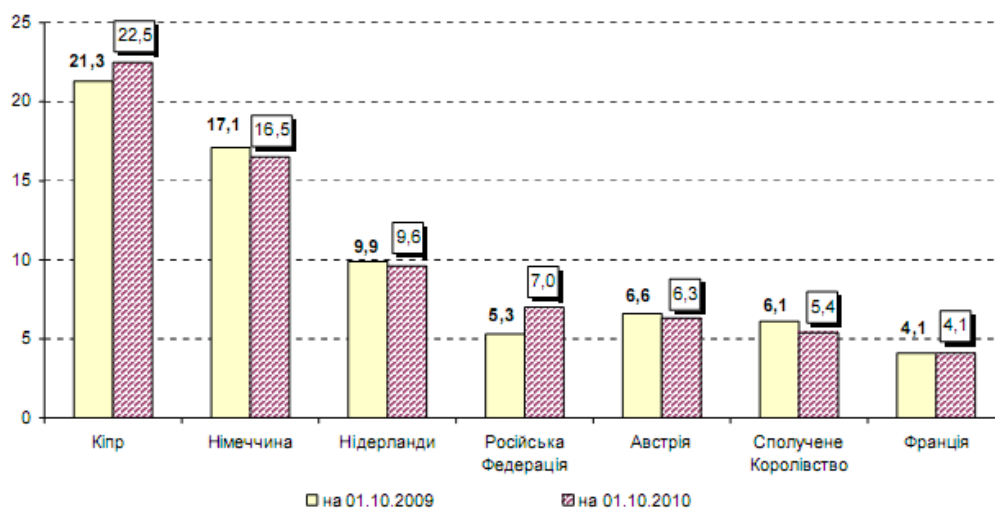
Прямі іноземні інвестиції в Україну з країн ЄС [10]

	Обсяги прямих іноземних інвестицій на	
	01.01.2011	01.07.2011
Всього по країнах ЄС	35318,7	37686,0
Австрія	2731,4	2855,8
Велика Британія	2285,1	2347,6
Данія	195,1	205,7
Ірландія	138,8	134,7
Іспанія	63,4	65,6
Італія	980,6	945,6
Кіпр	10015,1	11619,6
Нідерланди	4681,0	4779,5

Німеччина	7082,5	7365,5
Польща	933,4	894,4
Угорщина	700,5	727,2
Франція	2368,2	2384,8
Чехія	73,5	75,5
Швеція	1710,6	1758,2

За рахунок продажу капіталу нерезидентам інших країн і вилучення інвестицій зменшилися обсяги капіталу інвесторів зі Сполучених Штатів Америки на 116,7 млн. дол. та Ізраїлю - на 12,8 млн. дол., капітал інвесторів з Норвегії та Ісландії зменшився на 71,3 млн. дол. та на 29,3 млн. дол. відповідно за рахунок продажу капіталу нерезидентам інших країн. Приріст іноземного капіталу спостерігався на підприємствах, що здійснюють фінансову діяльність, у сумі 2 млрд. 628,5 млн. дол., операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг і надання послуг підприємствам, - 485,6 млн. дол. торгівлю, ремонт автомобілів, побутових виробів і предметів особистого вжитку, - 447,9 млн. дол., а також на підприємствах промисловості - 766,2 млн. дол.

На підприємствах промисловості зосереджено 13487,5 млн. дол. (31,7% загального обсягу ПІІ в Україні) (див. діаграму 4).

Діаграма 4. Розподіл прямих іноземних інвестицій за основними країнами – інвесторами (у % до загального обсягу) [3, С.37]

Сума кредитів та позик, отриманих підприємствами України від прямих інвесторів в другому півріччі 2010 року склало 5912,5 млн. дол., найбільша їхня кількість поступили з Кіпру - 2062,7 млн. дол., Німеччини – 718,4 млн. дол., Нідерландів – 586,1 млн. дол., Великої Британії – 293,8 млн. дол. (Див. таблицю 2).

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, враховуючи позиковий капітал склав 48424,4 млн.дол.

Таблиця 2

Інвестиційні надходження [10]

(на початок року, тис. дол. США)

	2006	2007	2008	2009	2010
Загальний обсяг інвестицій	1716761,7	2235805,0	2616744,3	2835074,5	2927866,8
Грошові кошти	1095776,3	1395043,5	1683198,3	1827144,3	1871147,7
в т.ч. кредит	231563,5	336998,8	418774,8	465838,9	465868,1
рухоме та нерухоме майно	363975,2	558092,6	616426,1	622799,9	657584,4
нематеріальні активи	6774,9	6774,9	6774,9	6774,9	6774,9
реінвестиція	111599,0	115295,1	121994,1	166407,8	171777,0
інші форми	138636,3	160598,9	188350,9	211947,6	220582,8
Іноземні інвестиції	321220,7	542170,4	608507,2	614534,7	614593,8
Європа	121943,5	318141,4	344648,2	388104,5	388133,0
Німеччина	3194,5	193949,3	220460,8	220460,8	220460,8
Італія	18739,6	20789,8	20789,8	20789,8	20789,8
Велика Британія	46793,2	49588,5	49192,1	41179,6	41179,6
Швейцарія	15000,0	15000,0	15000,0	15000,0	15000,0
Азія	35366,9	49998,6	76445,5	74938,2	74942,9
Кіпр	28632,5	41668,2	68115,1	66607,8	66612,5
Віргінські острова	2263,7	2263,7	2263,7	12763,7	12763,7
Об'єднані Штати Америки	105508,6	110091,2	113091,2	60766,2	60766,2
Країни СНД	140,0	140,0	140,0	140,0	140,0
Російська Федерація	140,0	140,0	140,0	140,0	140,0

Згідно даним Державного комітету статистики, прямі іноземні інвестиції в економіку України розподілилися в промисловість, фінансову діяльність, торгівлю, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів індивідуального використання, діяльність транспорту та зв'язку, операції з нерухомістю, оренду, інжиніринг та надання услуг підприємництва, сільське господарство, охоту, лісне господарство, будівництво (див. рисунок).

Найбільша кількість німецьких інвестицій в економіку України складають інвестиції в підприємства промисловості. На них зосереджено 13487,5 млн.дол. (31,7% загального обсягу ПІІ в економіку України. Сума кредитів та позик, отриманих підприємствами України від прямих інвесторів на друге півріччя 2010 року склало 5912,5 млн. дол. питома вага промисловості, де реалізується 158 проектів, в загальній кількості отриманих коштів дорівнює 87,9%. Більш за все інвестовано в металургію та виробництво готових виробів - 39,3% вугільну промисловість – 17,6%, виробництво неметалевої мінеральної промисловості– 8,8%, харчову промисловість – 7,9%. Серед інших виділяються будівництво– 5,4%, машинобудування – 5%, транспорт і зв'язок – 4,1%, виробництво гумових виробів 2,6%, електроенергетика – 2,2%.

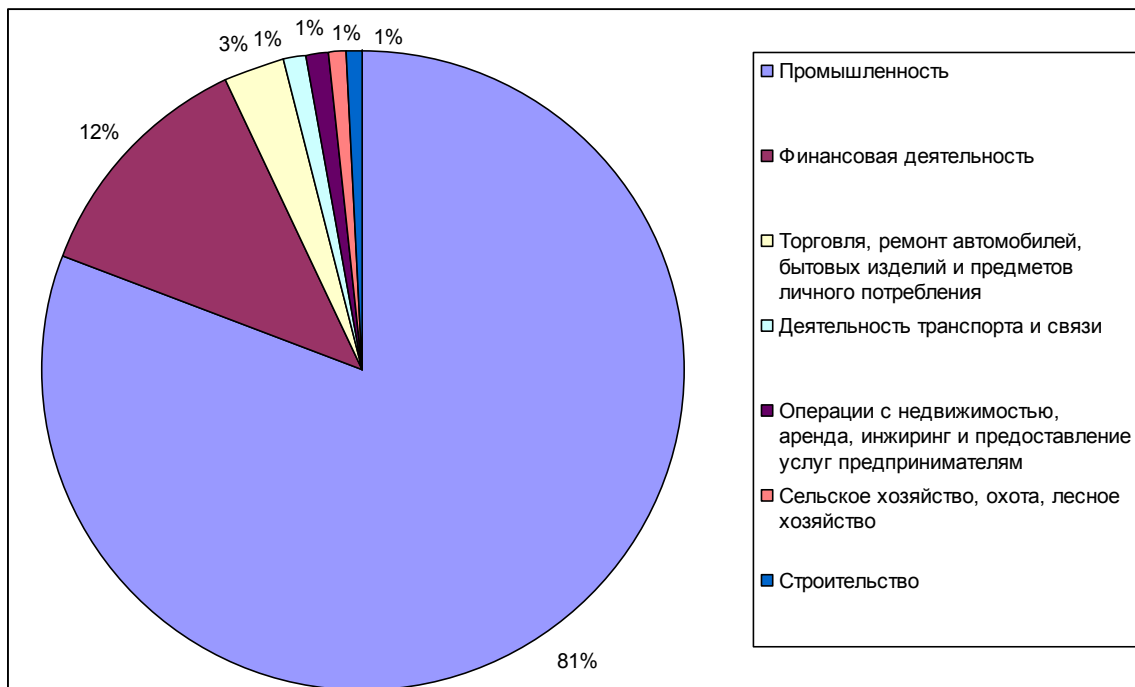

Рис. Прямі інвестиції Німеччини в економіку України за видами економічної діяльності в I півріччі 2011 року [2, С.15]

Інвестиції залучались у вигляді грошових коштів - 63,9%, рухомого та нерухомого майна – 22,5%. За іноземними інвестиціями ці показники складають 43,5% і 53% відповідно. В рамках інвестиційних проектів реалізовано продукції та послуг на 97,9 млрд. грн.

Висновки. В 90-ті роки ХХ ст. Новою сферою операцій транснаціональних корпорацій стали країни з перехідною економікою, зокрема Україна та інші країни СНД. Прилив інвестицій в економіку України за роки незалежності значно посилюється. Україна поступається за обсягом інвестицій величиною з урахування на душу населення деяким країнам Центральної та Східної Європи.

Одним із важливих інвесторів і партнерів України є Німеччина. Перспективними напрямками співробітництва між цими країнами можуть бути: металургія; хімія; харчова промисловість; фінансова діяльність; продаж, обслуговування автомобілів; можлива організація вузлової зборки; агропромисловий комплекс. Формами співробітництва можуть бути утворення сумісних підприємств, а також підприємств з абсолютними (стовідсотковими) німецькими інвестиціями, у тому числі в області малого та середнього бізнесу.

Для координації цих напрямків роботи виникає необхідність утворення недержавних асоціацій (об'єднань), які активно б співпрацювали з регіональними органами влади: торговельно-промисловими палатами, відділками (Український союз промисловців та підприємництва) та іншими недержавними об'єднаннями представників бізнесу.

Співробітництво України та Німеччини у вигляді інвестицій має велику роль для розвитку української економіки. Необхідність налагодження, підтримки та закріплення цих взаємовідносин є важливим для обох країн.

Література

1. Структурні реформи економіки: світовий досвід, інститути, стратегії для України: монографія/ О.І. Амоша, С. С. Аптекар, М. Г. Білопольський, С. І. Юрій та ін. - ІЕП НАН України, ТНЕУ МОНМС України. - Тернопіль. Економічна думка ТНЕУ. - 2011. - 848с.
2. Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект : сб. науч. тр. : [в 3 ч.] / [редкол.: Ю. В. Макогон и др.] ; Донец. нац. ун-т ; Нац. ин-т стратег. исслед. ; Центр экон. образования. - Донецк : ДонНУ, 1997 -. - Ч. 1. - 2008. - 450 с.
3. Рогач О.І. Міжнародні інвестиції: теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій. – К.: Либідь. – 2005. – 716с.
4. Статистичний бюлетень «Зовнішньої торгівлі Донецької області за I півріччя 2010 року». Державний комітет статистики України. Головне управління статистики у Донецькій області. / За ред. Н.О. Височиною. - 2010. – 58с.
5. Статистичний бюлетень «Інвестиційні відносини Донецької області з країнами світу в I півріччі 2010 року». Державний комітет статистики України. Головне управління статистики у Донецькій області. / За ред. Н.О. Височиною. - 2010. – 28с.
6. Статистический бюллетень «СЭЗ и ТПР Донецкой области: реализация инвестиционных проектов в I полугодии 2010 года». Государственный комитет статистики Украины. Главное управление статистики в Донецкой области./ Под ред. Н.А. Височиной – 2010. - 56с.
7. Статистичний збірник «Зовнішня торгівля та інвестиційні відносини Донецької області з країнами ЄС в 2005–2009 роках». Державний комітет статистики України. Головне управління статистики у Донецькій області. / За ред. Н.О. Височиною. – 2010. – 64с.
8. Україна в 2010 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку: монографія/ за заг.ред. А.В.Єрмолаєва. – К.: НІСД. – 2010. – 528с.
9. Статистический сборник «СЭЗ и ТПР Донецкой области: реализация инвестиционных проектов в 2005–2009 годах». Государственный комитет статистики Украины. Главное управление статистики в Донецкой области./ Под ред. Н.А. Височиной. – 2010. – 93с.
10. Сайт Державного служби статистики. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>